
Adrianna Linertowicz

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

ORCID: 0000-0002-9821-1353

Patostreaming oczami widza. Próba analizy
zjawiska na przykładzie wirtualnej działalności
Elżbiety Gawin

Wprowadzenie

Internet to medium o stale poszerzającym się zasięgu oddziaływania, podlegające nieustannej ewolucji. Staje się tym samym nie tylko narzędziem komunikacji, lecz również przestrzenią, w której powstają i rozwijają się nowe zjawiska społeczne. W miarę postępu technologii informacyjnych można obserwować też zmiany zachodzące w tradycyjnych modelach interakcji międzyludzkich, do czego niewątpliwie przyczyniają się media społecznościowe, które obejmują różnorodne platformy komunikacyjne. Zjawiska takie jak: aktywizm internetowy, wpływ influencerów na współczesną kulturę, większe możliwości w zakresie komunikacji skutkują powstawaniem nowych oddziaływań społecznych, które poza swoimi wieloma korzyściami (m.in. szerszy dostęp do informacji, większe pole do wyrażania siebie i rozwoju twórczego, networking, edukacja), powodują również nasilenie negatywnych następstw użytkowania mediów społecznościowych. Hejt i cyberprzemoc, FOMO (ang. Fear of Missing Out – obawa przed tym, że omija nas coś ciekawego kiedy jesteśmy w trybie offline), oszustwa internetowe, *fake newsy*, czy kwestia uzależnienia od Internetu to tylko niektóre z problemów, z jakimi boryka

się współczesny użytkownik cyberprzestrzeni. Jednym z takich zjawisk jest patostreaming.

Autorka podjęła próbę scharakteryzowania tego zjawiska na przykładzie wirtualnej działalności Elżbiety Gawin przez pryzmat tego, w jaki sposób odbiorcy swoimi działaniami przyczyniają się do wspierania treści patologicznych, a co za tym idzie – do ich intensyfikacji. Do tego celu wykorzystano analizę zawartości mediów, za punkt wyjściowy obierając model opracowany przez Harolda Lasswella, czyli: Kto mówi? Co mówi? Do kogo mówi? Jakim kanałem? Z jakim skutkiem? Model ten pozwala na przeprowadzenie szczegółowej analizy, która w efekcie oferuje możliwie całościową i spójną wiedzę o danym procesie komunikowania medialnego – od momentu nadania komunikatu przez nadawcę, do efektu działania wywołanego u odbiorcy¹.

W oparciu o ww. model autorka podjęła próbę udzielenia odpowiedzi na następujące pytania badawcze: kim są odbiorcy treści patostreamingowych? Co nimi kieruje przy wyborze tego rodzaju transmisji? Jakie działania podejmują w tym środowisku i w jakim celu?

Badania nad odbiorem treści medialnych wpisują się też w teorię użytkowania i gratyfikacji, która jest niezwykle pomocna w udzieleniu odpowiedzi na pytanie o relacje pomiędzy mediami a odbiorcami.

Streaming a patostreaming

Aby zdefiniować zjawisko patostreamingu, należy w pierwszej kolejności przybliżyć termin „streaming”. Streaming jest technologią, która umożliwia przesyłanie danych (m.in. wideo, audio, innego rodzaju treści multimedialnych) w czasie rzeczywistym za pośrednictwem Internetu. W powszechnym rozumieniu streaming jest najbardziej przystępną, efektywną oraz ukierunkowaną na wygodę technologią umożliwiającą dostęp do niemalże nieskończonych źródeł treści w czasie rzeczywistym lub na żądanie. Pozwala także w sposób aktywny współuczestniczyć w procesie tworzenia

¹ H.D. Lasswell, *The structure and function of communication in society*, [w:] *The Communication of Ideas*, ed. L. Bryson, New York 1948, s. 37–51. Na rolę modelu komunikacji Lasswella w badaniach medioznawczych wskazywali m.in.: Z. Bartkowiak, *Zastosowanie modelu lasswellowskiego (uzupełnionego) do badań nad kwartnikami ślaskimi z przełomu XIII/XIV wieku*, „Wiadomości Numizmatyczne” 2017, r. LXI, z. 1–2, s. 151–158, [on-line:] <https://journals.pan.pl/publication/124460/edition/108606/wiadomosci-numizmatyczne-2017-rok-lxi-zeszyt-1-2-203-204-zastosowanie-modelu-lasswellowskiego-uzupelnionego-do-badan-nad-kwartnikami-slaskimi-z-przelomu-xiii-xiv-wieku-bartkowiak-zbigniew?language=pl> – 20.01.2025; E. Kulczycki, *Źródła transmisyjnego ujęcia procesu komunikacji*, „Studia Humanistyczne AGH” 2012, t. 11, nr 1, s. 21–36.

i upubliczniania zawartości sieci przez użytkowników². W takim rozumieniu, zgodnie z ideą zaproponowaną przez Tima O'Reilly'ego, Internet ma być nie tylko łatwo dostępnym i prostym w użytkowaniu medium zorientowanym na użytkownika, lecz również powinien być „Internetem użytkowników”; przestrzenią, w której użytkownik sam sprawuje kontrolę nad danymi³.

Współcześnie specyfikę mediów streamingowych charakteryzuje duża wszechstronność (którą należy interpretować jako możliwość przyswajania treści w czasie rzeczywistym na różnych nośnikach, algorytmy pozwalające na personalizację treści, interaktywność), zaś platformy zarządzające treściami oferują dostęp do zróżnicowanych komunikatów medialnych (telewizja, filmy, gry, muzyka), form dystrybucji (live, VoD), typów dostępu (bezpłatny, płatny), czy w końcu możliwości kreowania treści przez użytkowników (komentarze, dowolność publikowania lub autoryzacja treści itd.)⁴.

Tematyczny zakres streamowanych treści również jest szeroki – relacje z przebiegu gier wideo, komentowanie rzeczywistych wydarzeń, relacjonowanie podróży, zawodów sportowych, czy też działalności kulturalnej i artystycznej. Intensywny rozwój platform streamingowych (w tym YouTube funkcjonujący od 2005 r.) pozwolił również na powstanie trendu polegającego na dzieleniu się swoim codziennym życiem z innymi odbiorcami. To właśnie w tym złożonym konglomeracie możliwości wykiełkował patostreaming – zjawisko, które można jednoznacznie rozumieć jako negatywną stronę *live streamingu*. Wiąże się ono z prowadzeniem w Internecie transmisji na żywo, które prezentują treści uznawane za dewiacyjne i patologiczne. Z kolei termin „patostreamer” odnosi się do osoby przejawiającej podczas swoich transmisji anormatywne formy zachowań (należą do nich np. wulgaryzmy, bójki, libacje alkoholowe, przemoc)⁵.

Warto nadmienić, że patostreaming jest stosunkowo nowym zjawiskiem występującym w przestrzeni medialnej – przy czym nieustannie ulega swoistej ewolucji, dostosowując się do nowych możliwości oferowanych przez różnego rodzaju platformy. Samo określenie „patostreaming”

² M. Ożóg, *Zjedz, ile możesz, nawet jeśli nie chcesz. Streaming jako praktyka kapitalizmu inwigilacji*, „Kwartalnik Filmowy” 2023, nr 124, s. 51, <https://doi.org/10.36744/kf.1886>.

³ T.O'Reilly, *WhatIs Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software*, „Communications and Strategies” 2007, no. 1, s. 17–37, [on-line:] <https://ssrn.com/abstract=1008839> – 20.01.2025.

⁴ M. Ożóg, dz. cyt., s. 54.

⁵ W. Kułaga, *Transmisja patologii społecznych do internetu. Zagrożenia związane z medialną aktywnością patoinfluenserów, patostreamerów i patoużytkowników*, „Com. Press” 2021, vol. 4, no. 2, s. 70, <https://doi.org/10.51480/compress.2021.4-2.313>.

stanowi kombinację dwóch wyrazów: patologia i streaming. „Patologię” w tym przypadku należy rozumieć jako „zespół zjawisk szkodliwych w sensie indywidualnym lub w sensie grupowym, o określonej genezie, zasięgu społecznym i negatywnych skutkach”⁶ oraz, w ujęciu socjologicznym, jako „stan zakłócenia równowagi społecznej charakteryzujący się osłabieniem więzi społecznych, społecznego systemu normatywnego i aksjologicznego oraz osłabieniem i rozregulowaniem mechanizmów kontroli społecznej”⁷.

Zachowania spełniające znamiona treści patostreamingowych to takie, które można uznać za dewiacyjne, stojące w opozycji do zasadniczych norm społecznych i wartości danej kultury oraz takie, których prezentowanie może działać na szkodę społeczną⁸. Transmisja tego rodzaju niemal w każdym wypadku nie posiada scenariusza, nie jest też uprzednio zaplanowana. Na ogół polega na tym, że streamer włącza kamerę i nagrywa na żywo to, co aktualnie robi. Rzecz w tym, że treść takiego materiału przeważnie oscyluje wokół wywołania jak najbardziej skrajnych emocji, ponieważ to właśnie takiego zachowania oczekują widzowie⁹.

Zdaniem Agnieszki Kmieciak-Goławskiej o patostreamingu można mówić jako o narzędziu popularyzacji podkultury przemocy. Zwraca ona uwagę przede wszystkim na akceptację dla agresji słownej, której wyrazem są m.in. komentarze o nienawistnym wydźwięku, groźby, jak również przemoc psychiczna i fizyczna – wszystkie te zachowania są charakterystyczne dla patostreamerów. Kmieciak-Goławska zauważa też, że autorzy koncepcji podkultury przemocy – Marvin E. Wolfgang i Franco Ferracuti – identyfikują ją nie tyle z samą grupą społeczną, co raczej z systemem normatywnym, który pozytywnie ocenia agresywne zachowania¹⁰. Z kolei zdaniem Krzysztofa Krajewskiego można rozumieć to pojęcie szerzej, łącząc koncepcję kultury i podkultury z funkcjonowaniem grupy społecznej. Jego zdaniem transmitowanie przemocowych wzorców zachowań może zachodzić bez ścisłych interakcji z grupą społeczną (przykładowo, za pośrednictwem środków masowego przekazu), zaś dalsze etapy przyswajania zachowań społecznych już jak najbardziej¹¹.

⁶ L. Pytką, *Patologia społeczna*, [w:] *Elementarne pojęcia patologii społecznej i pracy socjalnej*, red. T. Pilch, D. Łalak, Warszawa 1999, s. 175.

⁷ M. Jarosz, *Samobójstwa*, Warszawa 1997, s. 67.

⁸ Tamże, s. 71.

⁹ D. Ołownia, *Patostreaming jako zjawisko patologiczne i dewiacyjne*, „iNFOTEZY” 2021, nr 2 (11), s. 63, [on-line:] <https://infotezy.ujk.edu.pl/wp-content/uploads/2022/01/olownia.pdf> – 20.01.2025.

¹⁰ A. Kmieciak-Goławska, *Patostreaming jako narzędzie popularyzacji podkultury przemocy*, „Biuletyn Kryminologiczny” 2021, nr 25, s. 173–174, <https://doi.org/10.5281/zenodo.5005567>.

¹¹ K. Krajewski, *Koncepcja podkultury przemocy a wyjaśnianie przestępczości agresywnej*, „Archiwum Kryminologii” 1987, t. XIV, s. 11, <https://doi.org/10.7420/AK1987A>.

W odniesieniu do patostreamingu przywołanie terminu „podkultury przemocy” wydaje się jak najbardziej zasadne, ponieważ oddaje ono dynamikę relacji zachodzących w tym specyficznym środowisku. Z perspektywy odbiorcy patologicznych treści może się on czynnie angażować w działalność danego patostreamera (np. poprzez pozostawianie komentarzy i reakcji, wysyłanie „donejtów” – czyli tzw. napiwków, poprzez rozmowy w czasie rzeczywistym z innymi odbiorcami) lub pozostawać biernym adresatem treści, a jednak wciąż przyswajać propagowane formy zachowań.

W związku z upowszechnianiem tego rodzaju treści w sieci, najbardziej niepokojącą kwestią wydaje się ich ogromny zasięg. Dostęp do tego rodzaju kanałów mogą mieć bowiem zasadniczo wszyscy użytkownicy mediów społecznościowych i platform streamingowych, w tym również małoletni. Z raportu „Nastolatki 3.0.” przygotowanego w 2023 r. przez Państwowy Instytut Badawczy Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej wynika, że w Polsce co czwarty nastolatek ogląda patostreamy¹². Nie bez znaczenia są zasięgi generowane przez kanały popularnych patostreamerów. W przeszłości kanały takich twórców, jak chociażby Daniel Magical (Daniel Zwierzyński)¹³, Gural (Grzegorz Górny)¹⁴, czy Rafonix (Marcin Krasucki)¹⁵, liczone były w milionach odsłon, a poszczególne filmy odtwarzano tysiące razy na przestrzeni lat 2014–2019. Wszyscy prowadzili transmisje (nieraz publicznie konfrontując się ze sobą nawzajem) w sposób agresywny i wulgarny, często angażując się przy tym w destrukcyjne wybryki w cyberprzestrzeni. Kanały innych patostreamerów również współcześnie przyciągają tysiące odbiorców. Jednak w toku rozważań nad patostreamingiem trudno przywołać jednoznaczne i wymierne dane dotyczące konkretnych kanałów, ponieważ należy mieć na uwadze efemeryczność takich treści. Transmitowane na żywo relacje często nie podlegają archiwizacji (można je oglądać jedynie w czasie rzeczywistym), a późniejszy dostęp do nich jest utrudniony lub wręcz całkowicie zablokowany. Dodatkowo, z uwagi na fakt, że zachowania prezentowane w takich materiałach mogą nosić znamiona czynów zabronionych, nierzadko bywają one usuwane przez administratorów treści i właścicieli poszczególnych platform internetowych¹⁶.

¹² *Co robią nasze dzieci w Sieci, czyli Raport z najnowszego badania NASK „Nastolatki 3.0”*, NASK, [on-line:] <https://www.nask.pl/pl/aktualnosci/5316,Co-robia-nasze-dzieci-w-sieci-czyli-Raport-z-najnowszego-badania-NASK-Nastolatki.html> – 20.01.2025.

¹³ *Daniel Magical*, Kick, [on-line:] <https://kick.com/danielmagical> – 20.01.2025.

¹⁴ *Popularny polski youtuber namawiał dzieci do obnażania się. Piersi nastolatki zobaczyło 30 tys. widzów*, „Wprost”, 26.03.2018, [on-line] <https://www.wprost.pl/zycie/10113442/youtuber-gural-wykorzystywal-nieswiadomosc-dzieci.html> – 20.10.2025.

¹⁵ *Rafonix*, Twitch, [on-line:] <https://www.twitch.tv/rafonixszef/about> – 20.01.2025.

¹⁶ D. Bek, M. Popiołek, *Patostreaming – charakterystyka i prawne konteksty zjawiska*, „Zarządzanie Mediami” 2019, t. 7, nr 4, s. 253, <https://doi.org/10.4467/2354021>

Co ciekawe, w 2018 r. pod adresem patostream.pl funkcjonował specjalny serwis służący do transmitowania zachowań patostreamerskich, który zawierał m.in. rekordy oglądalności oraz statystyki poszczególnych kanałów. Obecnie jednak nie jest on już aktywny¹⁷.

Jak zauważa Agnieszka Żejmo, problem patostreamingu jest szczególnie natężony w Polsce i występuje w skali nieporównywalnej do innych państw¹⁸. Taka sytuacja może wynikać z tego, że dla polskich patotwórców prowadzenie transmisji jest jednym ze sposobów na biznes, a nierzadko – również metodą zarabiania na utrzymanie. Zdarza się, że biorą oni dodatkowo udział w wydarzeniach, takich jak chociażby gale Fame MMA. Organizatorzy, w celu zwiększenia oglądalności wydarzeń, chętnie angażują patostreamerów do „walk” w oktagonie¹⁹.

Niezmiennym faktem pozostaje to, że patostreamy swoją autentycznością (streamerzy zachowują się naturalnie, transmisje realizowane są najczęściej bez uprzednio przygotowanego scenariusza, a widzowie mogą w czasie rzeczywistym obserwować ich poczynania) przyciągają sporą rzeszę odbiorców takich treści. Wśród głównych cech patostreamingu można wyróżnić regularność publikowania materiałów. Dla wielu twórców (nierazko bezrobotnych) tego rodzaju prowadzenie transmisji staje się swoistym sposobem na utrzymanie, gdyż ta działalność często jest ich jedynym źródłem dochodu. Podczas tych transmisji patostreamerzy mogą otrzymywać tzw. donejty²⁰ – czyli niewielkie kwoty pieniężne od widzów, których sumy mogą być liczone nawet w tysiącach złotych²¹.

Widz ma kluczowe znaczenie dla funkcjonowania patostreamera, ponieważ jego aktywność przekłada się bezpośrednio nie tylko na popularność publikowanych materiałów, ale też na samą działalność twórcy. W efekcie widz ma wrażenie współuczestniczenia w prezentowanych wydarzeniach²².

4ZM.19.016.11342; M. Jas, *Patostreaming – ciemna strona internetu. Analiza zjawiska na wybranych przykładach*, „Media-Biznes-Kultura” 2020, nr 1 (8), s. 169–180, <https://doi.org/10.4467/25442554.MBK.20.012.12422>.

¹⁷ A. Żejmo, *Medialny obraz demoralizacji. Patostreaming jako problem psychopedagogiczny*, „Civitas et Lex” 2022, t. 36, nr 4, s. 24, <https://doi.org/10.31648/cetl.8081>.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ P. Górski, *Rudzińska-Bluszcz: Patostreaming – polski fenomen*, Respublika, 9.09.2019, [on-line:] <https://publica.pl/teksty/rudzinska-bluszcz-patostreaming-polski-fenomen-66136.html> – 20.01.2025.

²⁰ *Donejty* – darowizna; wsparcie finansowe, którego widzowie udzielają streamerom, zob. *Słownik języka polskiego*, [on-line:] <https://sjp.pl/donejt> – 20.01.2025.

²¹ K. Michajłow, *Analiza zjawiska internetowej transmisji na żywo zachowań patologicznych*, „Rzeszowskie Studia Socjologiczne” 2023, nr 16, s. 58–59, [on-line:] <https://journals.ur.edu.pl/rss/article/view/9340/7741> – 20.01.2025.

²² Tamże.

Wirtualna działalność Elżbiety Gawin

Działalność prowadzona przez Gawin w Internecie zdaje się spełniać wszelkie kryteria patostreamingu. Z tego powodu zasadnym jest przywołanie jej wirtualnej aktywności jako przykładu ilustrującego to zjawisko w sieci.

Elżbieta Gawin to 54-letnia kobieta pochodząca z Krakowa, która przedstawia się jako „bloggerka, influencerka, dziennikarka i youtuberka”. Zyskała rozgłos dzięki prowadzeniu (początkowo na kanale YouTube) transmisji live, podczas których nadużywała alkoholu, wchodziła w sprzeczki ze swoim byłym partnerem, obrażała widzów i jednocześnie sama pozwalała się obrażać w publicznych donejtach (treści oraz wartość donejtów) są wyświetlane i odczytywane podczas streamów)²³.

Nie bez znaczenia jest również to, że w listopadzie 2023 r. odebrano jej prawo do opieki nad dzieckiem, co było skutkiem ujawnienia przez widzów przypadków zaniedbań i transmisji prowadzonych w obecności córki. W swoich materiałach streamerka nawoływała do czynów zabronionych (m.in. do zabicia jej oraz jej dziecka), a także podała adres szkoły, do której córka uczęszcza. „Możesz przyjechać i poderżnąć mi gardło. Możesz wziąć krew mojej córki na swoje satanistyczne msze. Poderżnij jej gardło!”²⁴ – powiedziała podczas jednej z transmisji.

Już wcześniej kobieta była oskarżana o liczne zaniedbania względem dziecka, co przejawiało się m.in. brakiem zapewniania odpowiednich warunków do życia i nauki oraz brakiem dbałości o zdrowie i edukację. Co więcej, regularnie zamieszczała w sieci prywatne informacje o córce, narażając ją tym samym na niebezpieczeństwo. Wszystkie te aspekty stwarzają poważne pytania o wymiar etyczny takiej działalności – w tym konkretnym przypadku widz ma bowiem do czynienia nie tylko z dysfunkcyjnym przekazem generowanym przez osobę patostreamera, ale również uzyskuje dostęp do danych wrażliwych osoby małoletniej. Nietrudno się domyślić, z jak dużym niebezpieczeństwem mogą się wiązać takie poczynania, co zdają się jednoznacznie potwierdzać chociażby wyniki przytoczonego raportu zrealizowanego przez Państwowy Instytut Badawczy Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej.

²³ B. Czuma, „Idę na wojnę z szatanem”. Patostreaming w internecie nadal ma się dobrze, Wirtualne Media, [on-line:] <https://www.wirtualnemedia.pl/artykul/wojna-z-szatanem-patostreaming-internet-gural-rafatus-marlenka-pobicie> – 20.01.2025.

²⁴ M. Staśko, *Ela Gawin naraża kolejne dzieci. Wysłałam zgłoszenie do Rzeczniczki Praw Dziecka*, Krytyka Polityczna, [on-line:] <https://krytykapolityczna.pl/kraj/ela-gawin-naraza-kolejne-dzieci-wyslamam-zgloszenie-do-rzeczniczki-praw-dziecka/> – 20.01.2025.

Nadmienić należy, że sytuacja zmieniła się dopiero w wyniku reakcji internautów obserwujących jej działalność. Wcześniej poczynania streamerki pozostawały bezkarne²⁵.

W 2024 r. pojawiły się również zarzuty dotyczące niewłaściwego zachowania kobiety wobec 18-letniego mężczyzny podczas transmisji na żywo, kiedy to miał on być przez nią nagabywany i obłapiany²⁶.

Elżbieta Gawin publikuje w Internecie od 2012 r., swoje materiały zamieszczała na kanale YouTube, jednak 21 września 2024 r. został on trwale usunięty przez administrację platformy. Do chwili usunięcia zgromadził 39 tysięcy subskrybentów i stale zyskiwał nowych. Sama twórczyni określiła tę decyzję jako „przejaw internetowego hejtu”, zaznaczając, że utraciła dorobek 12 lat działalności, źródło dochodu oraz swoją pasję²⁷.

Obecnie działalność streamerki ma miejsce głównie na kanale kick.com, gdzie wciąż prowadzi swoje transmisje na żywo i wchodzi w interakcje z widzami. Na chwilę obecną jej kanał liczy ponad 3 tys. obserwujących²⁸. Gawin formuje w krótkiej notatce o sobie: „Jestem blogerką, influencerką i przedsiębiorcą. Prowadzę od 1999 r. własną firmę – EG Studio Agencję Fotograficzną – filmową, biuro reklamy i klub dziennikarski. Zapraszam do udziału w moich LIVE-ach, tutaj na KICK-u robię je poważnie w piątki i w niedziele o godz. 21.30–1.00. Do zobaczenia!”²⁹. Z kolei oficjalny kanał Gawin na platformie Discord w 2025 r. liczył ponad 28 tys. uczestników³⁰.

Analiza przyczyn negatywnego odbioru społecznego działalności Gawin wskazuje, że krytyka tej działalności nie wynika wyłącznie z deklarowanych przez nią sympatii politycznych, lecz raczej z długotrwałego wzorca zachowań, które wzbudzają społeczne oburzenie. Zarzuca się jej m.in. notoryczne kłamstwa, nieuprawnione udostępnianie wizerunku innych osób, publiczne konflikty, zaniedbywanie dziecka oraz groźby wobec osób odmawiających wsparcia finansowego. Ponadto, Gawin była wielokrotnie oskarżana o naruszanie prywatności swojej córki, w tym

²⁵ Z. Kwasek, *Szokujące sceny na transmisji Eli Gawin. Maja Stasko rozlicza patostreamerkę. „To się musi skończyć”*, Plotek, 14.08.2024, [on-line:] <https://www.plotek.pl/plotek/7,154063,31228709,szokujace-sceny-na-transmisji-eli-gawin-maja-stasko-rozlicza.html> – 20.01.2025.

²⁶ Tamże.

²⁷ K. Przybylski, *Ela Gawin zbanowana na YouTube. Powód jest dość specyficzny*, Boop.pl, 21.09.2024, [on-line:] <https://boop.pl/rozrywka/ela-gawin-zbanowana-na-youtube-powod-jest-dosc-specyficzny> – 20.01.2025.

²⁸ *Ela Gawin*, Kick, <https://kick.com/elagawinknaga> – 20.01.2025.

²⁹ Tamże.

³⁰ Kanał Discord Elżbiety Gawin.

o publikowanie jej zdjęć oraz udostępnianie poufnych informacji osobom postronnym³¹. Wydaje się, że dotychczasowa literatura przedmiotu poruszająca tematykę patostreamingu skupia się głównie wokół działalności patotwórców, poświęcając niewiele miejsca odbiorcom tego zjawiska. Z tego powodu, celem wypełnienia pewnej luki w badaniach nad tym zjawiskiem, autorka niniejszego artykułu postanowiła podjąć próbę skategoryzowania widzów patostreamów oraz typowych w tym środowisku zachowań.

Charakterystyka odbiorców pato-treści oraz ich zachowań

Bez wątpienia zjawisko patostreamingu nie mogłoby istnieć w Internecie bez uczestnictwa publiczności oraz interaktywnych możliwości, które oferują platformy streamingowe. Trudno jednoznacznie stwierdzić jaka jest grupa docelowa pato-treści oraz określić jednoznaczne parametry odnoszące się do kręgu odbiorców, z uwagi na wspomnianą efemeryczność zjawiska patostreamingu, która stanowi dużą trudność w jego badaniu.

Z hipotezą, że widownia patostreamów jest zróżnicowana pod wieloma względami (bowiem dostęp do tego rodzaju materiałów może mieć zasadniczo każdy użytkownik Internetu), autorka podjęła próbę określenia pewnych „ram zachowań”, prezentowanych przez publiczność Elżbiety Gawin, a następnie wyodrębnienia i charakterystyki grup odbiorców jej kanałów.

Metodologia badań własnych

Badanie polegało na analizie 1000 losowo dobranych tekstów – komentarzy odbiorców względem działalności EG, jakie pojawiały się na jej platformie w ciągu trzech miesięcy: od początku listopada 2024 r. do końca stycznia 2025 r. Wybór takiego okresu motywowany jest utratą przez EG

³¹ Zob.: *Ela Gawin – matka, której odebrano dziecko, przez YouTube*, Mateusz Spysiński, 21.01.2022, [on-line:] https://www.youtube.com/watch?v=2Fzt9_h0-MQ – 20.01.2025; *Ela Gawin – Pamiętacie wakacje 2021 i jej ciężką pracę „FANBOXY”?*, Eksperyment Społeczny_TEAM, 24.01.2025, [on-line:] <https://www.youtube.com/watch?v=xwxytPhvXx8> – 20.01.2025; *Niebezpieczna Ela Gawin*, Pijalnia Belweder, Playlist, [on-line:] <https://www.youtube.com/playlist?list=PLMAW1E1eHNUXFvU-icMXgtMSmnvRAPkmln> – 20.01.2025; *Ela Gawin – „Chciałabym już NIE MIEĆ tego DZIECKA”* Archiwum Patologii, 30.07.2022, [on-line:] <https://www.youtube.com/watch?v=iaDo3Qjk2eY> – 20.01.2025.

głównego kanału dystrybucji treści na platformie YouTube (wrzesień 2024), w wyniku czego jej działalność przeniosła się na platformę Kick. Z tego powodu w tym właśnie okresie można było zaobserwować największe zmiany w prowadzonej przez Gawin działalności. Zmiany te przekładają się z kolei m.in. na liczbę obserwujących ją osób, jak również na formy wspierania jej aktywności. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że dostęp do utraconych treści obecnie jest utrudniony. Z tego powodu 1000 losowo wyłonionych komunikatów wydaje się reprezentatywną, wystarczającą próbą badawczą, biorąc pod uwagę zarówno aktywność odbiorców na omawianych platformach, jak również średnią liczbę widzów obecnych podczas trwania *live streamów*.

Analizie poddano m.in.: komentarze i rozmowy odbywające się pomiędzy użytkownikami oficjalnego kanału Discord Elżbiety Gawin; również komentarze, które można zamieszczać w sekcji czatu podczas trwania transmisji; wysyłane „donejty”; interakcje Gawin z widzami; rozmowy telefoniczne realizowane podczas streamingu. Wszystkie powyższe relacje poddano kategoryzacji, za kryterium przyjmując: ich wydźwięk (aprobujący/negatywny/neutralny), odpłatność (przykładowo, „donejty” i telefony wykonywane przez Gawin do widzów realizowane są odpłatnie; widz ma także możliwość zamówienia dostawy jedzenia i/lub alkoholu do mieszkania streamerki), rodzaj wypowiedzi (komentarze na live streamach/„donejty”/wypowiedzi na kanale Discord/telefony do widzów) oraz liczbę widzów uczestniczących w *live streamach*.

Wyniki badań

Wyniki badań relacji z uwzględnieniem wspomnianych kategorii zawiera tabela 1. Jako wydźwięk aprobujący interpretowano m.in. pozdrowienia, pochwały wobec działalności oraz osoby EG, czy zachęty do dalszej aktywności. Jako negatywne interpretowano te komunikaty, w których występowały obelgi, agresywny ton wypowiedzi, zachęty do zawieszenia działalności oraz jej krytykę. Komunikaty neutralne z kolei interpretowano jako zwykłe rozmowy (np. pytania o samopoczucie, przebieg dnia itp.), zapytania odnoszące się do funkcjonowania społeczności (m.in. prośby o zdjęcie „banów” na serwerze – czyli „odblokowanie” możliwości wypowiedzi zablokowanym użytkownikom, pytania o dalsze plany dotyczące aktywności), komunikaty przesyłane w formie samych emotikonów oraz te, które nie przejawiały emocjonalnego zabarwienia.

Tabela 1. Jak widzowie odnoszą się do treści publikowanych przez EG?

Wydźwięk:	Aprobujący	Negatywny	Neutralny
Komentarze na <i>live streamach</i>	70	152	65
„Donejty” (odpłatne)	35	82	31
Wypowiedzi na kanale Discord	112	310	103
Telefony do widzów (odpłatne)	19	7	14
Średnia liczba widzów uczestniczących w <i>live streamach</i> na przestrzeni trzech miesięcy	235		

Źródło: opracowanie własne.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że przeważa liczba komunikatów o wydźwięku negatywnym. Biorąc pod uwagę kryterium drugie, stwierdzić można, że największa liczba komunikatów to te, których realizacja nie wymaga płatności (komentarze w sekcji czatu streamu, wypowiedzi na kanale Discord). Częstotliwość „donejtów” oraz telefonów zamawianych przez widzów jest zdecydowanie rzadsza, co może wynikać z konieczności uiszczenia opłaty (koszt „donejta” regulowany jest indywidualnie, jednak najtańszy kosztuje 5 zł, podobnie jak koszt telefonu).

Nadmienić należy, że najbardziej problematyczne okazało się określenie liczby przesyłanych na kanale Discord wiadomości, co wynika z dużej aktywności użytkowników (na głównych „pokojach” serwera przesyłana jest średnio jedna wiadomość na minutę) oraz komentarzy pisanych podczas trwania *live streamów* w sekcji czatu (duża aktywność widzów, obecność botów). Z tego powodu dobór próby badawczej zawężono do 1000 losowo dobranych komunikatów (z pominięciem aktywności botów). Trzeba jednak również wziąć pod uwagę efemeryczny charakter takich komunikatów – na ogół transmisje przechowywane są jedynie przez pewien czas na oficjalnych kanałach (najczęściej jest to okres dwóch tygodni do miesiąca), a potem są trwale usuwane. Zdarza się jednak, że internauci powielają takie materiały i odnoszą się później do nich na innych platformach (tzw. *restreamy*), archiwizują niektóre treści i udostępniają je za pośrednictwem nieoficjalnych kanałów. Stwarza to dużą trudność w prowadzeniu badań nad charakterem takich treści, biorąc pod uwagę fakt, że choć są one tworzone w bardzo dużym natężeniu (nierzadko w ciągu zaledwie godziny pojawiają się setki takich komunikatów), to bardzo szybko giną wraz z wygaśnięciem transmisji.

Ciekawym przypadkiem były telefony do widzów realizowane przez EG na wizji. Okazuje się, że w większości oceny widzów były aprobujące lub neutralne, co może wynikać z bezpośredniej interakcji głosowej

z odbiorcami i mniejszej anonimowości widzów (EG uzyskuje dostęp do numeru telefonu osoby, z którą się kontaktuje).

Analiza – ilościowa i jakościowa – komunikatów zamieszczanych na platformach EG, a tym samym form zachowań odbiorców jej działalności umożliwia wyróżnienie:

- odbiorców wspierających działalność patostreamera – czyli osób, które aktywnie wspomagają i tym samym przyczyniają się do zwiększenia zasięgów takiej działalności w sposób realny, np. poprzez wpłacanie darowizn (tzw. donejtów), wysyłanie różnych przedmiotów za pośrednictwem poczty, zamawianie odpłatnych „telefonów do widzów”, sponsoring, czy też czynny udział w spotkaniach „w realu” z twórcą oraz w sposób wirtualny poprzez zostawianie komentarzy oraz reakcji przy materiałach, bądź poprzez dalsze rozpowszechnianie publikowanych treści za pośrednictwem mediów społecznościowych;
- odbiorców prowokujących do patologicznych zachowań – czyli osób, które podlegają patostreamerowi do czynów definiowanych jako społecznie anormatywne; nakłaniają do spożywania alkoholu lub/i zażywania innych używek, przemocy, podejmowania różnego rodzaju „wyzwań” (nierzadko niebezpiecznych)³², cyberprostytucji, łamania prawa; wyrażają się w sposób wulgarny, atakują i stosują obraźliwe zwroty;
- biernych obserwatorów – przejawiają oni postawę tzw. podglądactwa i promują zachowania ekshibicjonizmu medialnego, który ma na celu zaspokojenie ludzkiej ciekawości i zapewnienie nowych form komunikacji interpersonalnej³³. To najczęściej osoby, które nie podejmują żadnych (lub podejmują je sporadycznie) interakcji w środowisku patostreamera, a dane treści postrzegają wyłącznie w kategorii nieangażującej rozrywki. W tym wypadku można postrzegać takie zachowanie jako *voyeuryzm* – podglądactwo, które odbiorcom zapewnia przyjemność wynikającą z samej obserwacji prywatnego życia danej jednostki, co w efekcie skutkuje uczuciem relaksu i radości³⁴;

³² *Niebezpieczne internetowe challenge*, Ministerstwo Cyfryzacji, 27.04.2023, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/niebezpieczne-internetowe-challenge> – 20.01.2025.

³³ J. Wieczorek-Orlikowska, *Ekshibicjonizm medialny jako zagrożenie dla dziecka i więzi rodzinnych*, „Pedagogika Ojcostwa. Katolicki Przegląd Społeczno-Pedagogiczny” 2016, nr 1, s. 133, [on-line:] https://pedkat.pl/images/czasopisma/po12/PO12_10.pdf – 20.01.2025.

³⁴ E. Żyrek-Horodyska, *Widok piętna nie szokuje. Krytyka medialnego voyeurizmu w Eli, Eli Wojciecha Tochmana*, „Tekstualia” 2016, t. 4, nr 47, s. 68, <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.4298>.

- odbiorców potępiających działalność patostreamera i usiłujących jej przeciwdziałać – mowa tu o osobach obserwujących działalność danego patostreamera, a przy tym aktywnie ją sabotujących, np. poprzez zawiadamianie policji w sytuacjach wymagających interwencji (zdarzają się także bezzasadne zawiadomienia)³⁵, prowadzących kanały typu commentary³⁶, których treść opiera się m.in. na obnażaniu nieakceptowalnych praktyk (np. prób wyłudzeń czy oszustwa³⁷), wyrażających aktywny sprzeciw wobec działań patostreamera;
- odbiorców poszukujących przynależności do grupy społecznej – czyli osób, które wirtualną działalność patostreamera traktują w sposób przedmiotowy, wykorzystując ją raczej jako „pretekst” do udzielania się w społeczności danego „uniwersum” i nawiązywania interakcji z innymi odbiorcami; chętnie angażują się w dyskusje dotyczące funkcjonowania konkretnej osoby w mediach społecznościowych, wymieniają się opiniami, zawierają znajomości z osobami zaangażowanymi w dane środowisko patostreamerskie.

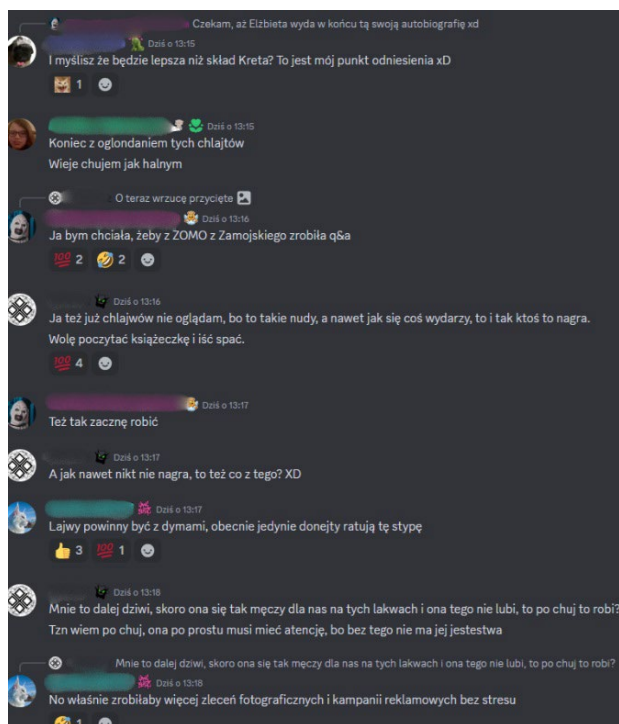
Należy też nadmienić, że wyżej wyszczególnione typy odbiorców wcale nie muszą przejawiać całkowicie jednorodnych zachowań – z tego powodu trudno określić jednoznacznie liczbę osób wpisujących się w obręb każdej z wymienionych grup. Platformy społecznościowe oferują wiele możliwości ekspresji, dzięki czemu, przykładowo, widz pozostający jedynie biernym obserwatorem podczas trwania *live streamów* może być jednocześnie aktywnym członkiem społeczności danego „uniwersum” i to właśnie w niej głównie się udzielać; podobnie – widz wysyłający obraźliwego (ale odpłatnego) „donejta” na wizji, mimowolnie w sposób realny udziela finansowego wsparcia patostreamerowi. Podobnie też działalność poszczególnych patostreamerów będzie się różnić pod względem

³⁵ Zob. S. Jadowski-Szreder, *Kariera internetowa ważniejsza niż dzieci. Tiger Bonzo, Ela Gawin, The Happy Family*, True Story, 10.01.2023, [on-line:] <https://truestory.pl/kariera-internetowa-wazniejsza-niz-dzieci-tiger-bonzo-ela-gawin-the-happy-family> – 20.01.2025.

³⁶ Kanał commentary/Commentary video – prowadzony przez twórcę, którego działalność opiera się na komentowaniu np. innych filmów, sytuacji społecznej, treści zamieszczanych przez innych twórców. W Polsce kanały tego rodzaju działają głównie w oparciu o prawo cytatu. Poddają one krytycznej analizie, bądź parodii twórczość innych użytkowników Internetu. Na jakościowo dobrych kanałach tego rodzaju widz ma możliwość otrzymać wartość dodaną pod postacią merytorycznego odniesienia, analizy lub komentarza względem danego materiału; zob. K. Bogucka, *Słowniczek YouTube – czyli jak zrozumieć virale, commentary i streamingi*, Wenet, 16.09.2019, [on-line:] <https://wenet.pl/blog/slowniczek-youtube-czyli-jak-zrozumiec-virale-commentary-streamingi> – 20.01.2025.

³⁷ Np. zob. Mateusz Spysiński *reaguje na: scam Martirenti?*, Spysiński Live, 14.04.2023, [on-line:] <https://www.youtube.com/watch?v=xdFXQTk3Pmo> – 20.01.2025.

prezentowanych treści, jednak nadal – w każdym przypadku – będą występować cechy charakterystyczne dla tego zjawiska, związane głównie z zachowaniami postrzeganymi jako społecznie nieakceptowalne. Z tych powodów niezwykle trudno jest udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie: których odbiorców jest najwięcej? Na podstawie analizy aktywności odbiorców na kanałach EG i przeważającej liczby komentarzy o wydźwięku negatywnym można jednak wnosić, że najliczniejszą grupą są odbiorcy prowokujący patologiczne zachowania patostreamera oraz – paradoksalnie – ci, którzy w sposób krytyczny odnoszą się do prowadzonej przezeń działalności. Trzeba jednak mieć na uwadze, że społeczność tego rodzaju jest specyficzna, za czym przemawia wiele aspektów, m.in.: anonimowość (tożsamość odbiorcy pozostaje niejako „ukryta”; niektórzy odbiorcy posługują się też multikontami, co stawia pod znakiem zapytania faktyczną ich liczbę), zróżnicowanie formy ekspresji (ta sama osoba może komunikować się na różne sposoby i na wielu kanałach, przejawiając równocześnie różne rodzaje zachowań) oraz ww. efemeryczność publikowanych treści (trudność w archiwizacji uniemożliwia ich systematyczne monitorowanie).

Ilustracja 1. Przykładowe rozmowy na oficjalnym kanale Discord Elżbiety Gawin

Źródło: opracowanie własne, platforma Discord.

Na uwagę zasługuje ponadto fakt, że osoby – wydawałoby się – jednoznacznie potępiające patologiczne praktyki, aktywnie biorą w nich udział.

W związku z tym spostrzeżeniem, w toku rozważań nad zjawiskiem patostreamingu nie da się również uniknąć pytania o to, co stanowi motywację dla oglądania takich materiałów i aktywnego w nich uczestnictwa.

Zasadne wydaje się odwołanie w tym miejscu do teorii użytkowania i gratyfikacji (U&G), która stanowi przedmiot zainteresowania badaczy od pierwszej połowy lat 70. XX w. Klasycy, tacy jak Elihu Katz, Jay Blumler i Michael Gurevitch wskazywali na psychologiczne oraz społeczno-środowiskowe uwarunkowania, jeśli chodzi o indywidualny odbiór treści medialnych, a także na istnienie pewnych motywów przemawiających za kontaktem z tymi środkami. Usiłowali oni wyjaśnić, w jaki sposób człowiek korzysta z mediów w odniesieniu do swoich potrzeb, zrozumieć motyw jego postępowania, jak również scharakteryzować poszczególne oczekiwania względem mediów. Jak zauważa Stanisław Michalczyk, poza dotychczas stawianym pytaniem badawczym – co media robią z ludźmi?, badacze ci zaproponowali jeszcze jedno, a mianowicie: co ludzie robią z mediami? Choć pytanie to nie jest żadnym *novum* (pojawiało się już w XVIII w.), to nabiera ono wyjątkowego znaczenia w obecnym społeczeństwie medialnym³⁸.

Działalność oraz relacje patostreamerów i ich odbiorców wpisują się w teorię użytkowania i gratyfikacji, będącą jednym z podejść badawczych w nauce o mediach. Zgodnie z jej założeniami to doświadczenia czerpane przez odbiorców mediów zachęcają lub zniechęcają ich do konkretnego użytkowania mediów. Denis McQuail pogrupował gratyfikacje korzystania z mediów według czterech kategorii – rozrywki, użyteczności społecznej, odniesienia do siebie oraz poszukiwania informacji³⁹. Zasadniczym celem tej teorii jest wytłumaczenie i zrozumienie kontekstu psychologicznego wykorzystywania mediów: w jaki sposób odbiorcy gratyfikują swoje potrzeby oraz jakie konsekwencje niosą one dla ich psychospołecznego funkcjonowania. Innymi słowy, teoria ta ma na celu udzielić odpowiedzi na następujące pytania: co ludzie robią z mediami? Dlaczego z nich korzystają?⁴⁰

Media niewątpliwie są konkurencją dla innych możliwości zaspokajania potrzeb (np. potrzebę relaksu można zaspokoić wyjściem na spacer). Michalczyk zauważa, że wśród motywów gratyfikacji i użytkowania mediów można wyróżnić m.in.: pozyskiwanie informacji, zmniejszenie osobistej niepewności, czerpanie wiedzy o świecie i społeczeństwie, poszukiwanie

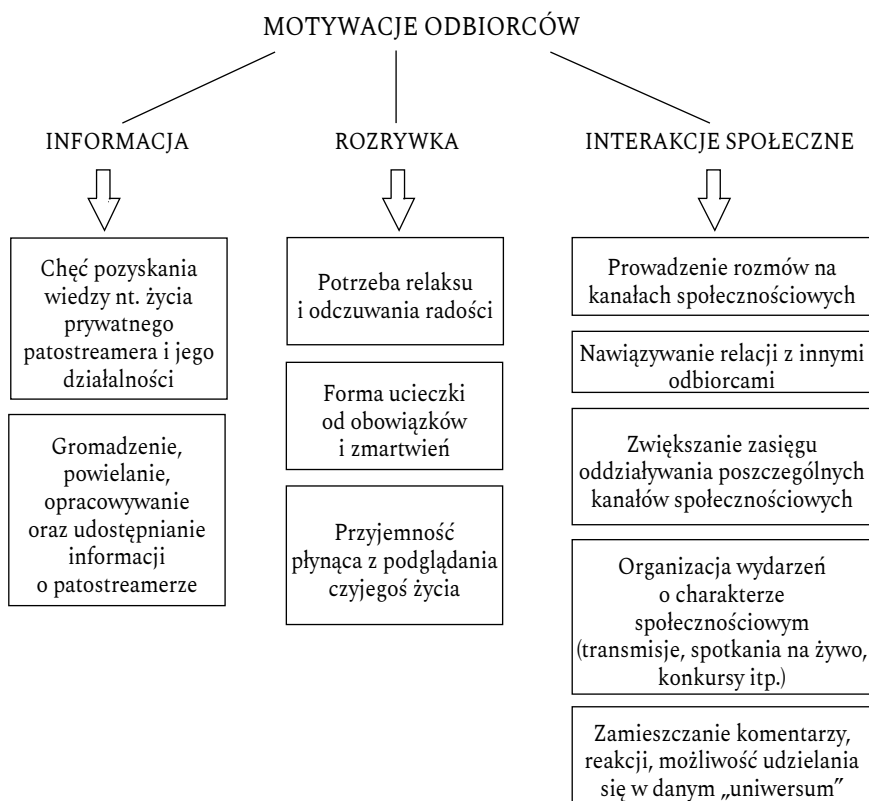
³⁸ S. Michalczyk, *Teoria komunikowania masowego*, Katowice 2019, s. 101–103.

³⁹ D. McQuail, *Teoria komunikowania masowego*, tłum. M. Bucholc, A. Szulżycka, red. T. Goban-Klas, Warszawa 2008, s. 413–418.

⁴⁰ G. Polański, *Gratyfikacje korzystania z mediów*, „Edukacja – Technika – Informatyka” 2017, t. 21, nr 3, s. 250–253, <https://doi.org/10.15584/eti.2017.3.35>.

poparcia własnych wartości, uzyskiwanie wglądu we własne życie, odczuwanie empatii wobec problemów innych ludzi, podstawę do interakcji społecznych, ucieczkę od zmartwień i problemów, dostęp do świata wyobrażonego, wypełnienie czasu oraz tworzenie struktury dla rutynowego trybu dnia. Ogółem, koncepcja użytkowania i gratyfikacji w gruncie rzeczy koncentruje się wokół kategorii „motywów odbiorczych”, które można podzielić na trzy grupy: motywy kognitywne (otrzymanie wiedzy), motywy afektywne (doświadczenie emocji w kontaktach z mediami) oraz motywy społeczne (interakcje międzyludzkie)⁴¹.

W odniesieniu do omawianego przypadku patostreamingu i relacji na płaszczyźnie twórca-widz motywacje odbiorcze można przedstawić w sposób ukazany na poniższej ilustracji:

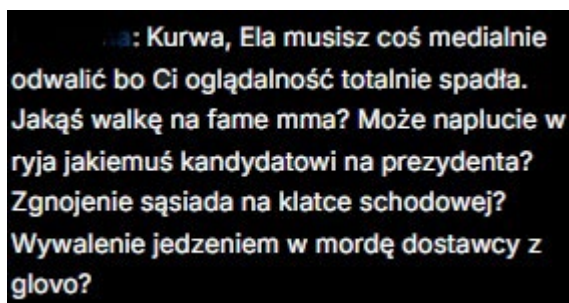
Ilustracja 2. Motywacje odbiorcze w odniesieniu do użytkowania i korzyści wynikających z uczestniczenia w transmisjach patostreamingowych

Źródło: opracowanie własne, w oparciu o teorię U&G wg Michalczyka.

⁴¹ Tamże.

Mówiąc o motywacjach odbiorczych wobec tego rodzaju treści, istotna jest jeszcze jedna kwestia. Otóż badacze wydają się zgodni co do założenia, że z treściami przesyconymi okrucieństwem, wulgarnością, czy różnymi formami ekshibicjonizmu człowiek współcześnie styka się niezwykle często w różnych przekazach medialnych. Granica pomiędzy światem realnym, a wirtualnym ulega coraz większemu zatarciu, natomiast próg odporności na drastyczne widoki znacznie się podnosi. Umysł, spragniony coraz bardziej ekstremalnych emocji domaga się ich więcej. To, co przed erą Internetu było jeszcze tematem tabu, obecnie zdaje się coraz bardziej normalizować. Niemniej fakt, że ludzie od dawien dawna wykazywali swego rodzaju „zapotrzebowanie” na okrucieństwo, nie jest niczym nowym. Odpowiedzi na pytanie o to, skąd bierze się w człowieku pragnienie obcowania z treściami agresywnymi, można szukać na wielu płaszczyznach – psychologicznych, teologicznych, bądź socjologicznych, jednak wszystkie one sprowadzają się do stwierdzenia, że owo pragnienie jest w nas i stanowi nieodłączną, ciemną część naszej natury⁴². Kiedy do tej pobudki dochodzi jeszcze zwykła ciekawość, nuda i pragnienie wypełnienia wolnego czasu, potrzeba rozrywki, chęć „bycia na czasie” (typowa szczególnie dla małoletnich użytkowników cyberprzestrzeni) oraz bezkarność w połączeniu z dobrowolnością, patostreaming zdaje się być obecnie idealną „receptą” na te potrzeby⁴³.

To założenie zdają się potwierdzać wypowiedzi widzów, których (komunikowanych w podobnym tonie) na transmisjach patostreamingowych pada wiele:

Gawin: Kurwa, Ela musisz coś medialnie odwalić bo Ci oglądalność totalnie spadła. Jaką walkę na fame mma? Może naplucie w ryja jakiemuś kandydatowi na prezydenta? Zgnojenie sąsiada na klatce schodowej? Wywalenie jedzeniem w mordę dostawcy z glovo?

Ilustracja3. Przykładowa wypowiedź widza podczas trwania transmisji

Źródło: live stream Gawin z dnia 31.01.2025 r.

⁴² P. Siedlanowski, *Homo crudelis? Patostream – kolejna patologia w sieci*, „Biuletyn Edukacji Medialnej” 2018, nr 2, s. 47–49, [on-line:] https://www.kul.pl/files/819/2_2018/siedlanowski_bem_2_2018.pdf – 20.01.2025.

⁴³ A. Żejmo, dz. cyt., s. 25.

Wnioski

Patostreaming, podobnie jak inne formy streamingu, funkcjonuje w określonych ramach, jednak jest to zjawisko niezaprzeczalnie zawsze negatywne – zarówno w swoich przekazach, jak również w późniejszych konsekwencjach na gruncie społecznym. Jedynym pozytywnym aspektem, który dostrzega autorka, jest sposobność podjęcia bezpośrednich działań przez widzów, wyrażających sprzeciw wobec publikowania treści patostreamingowych i mających realną możliwość zapobieżenia ich intensyfikacji, co miało miejsce w omawianym przypadku działalności Elżbiety Gawin (to internauci finalnie doprowadzili do tego, że kobieta została pozbawiona praw do opieki nad dzieckiem, jak również do tego, że jej kanał na platformie YouTube został trwale usunięty). Choć posłużono się tutaj konkretnym przypadkiem działalności patostreamingowej, warto zauważyć, że omawiane zjawiska o charakterze dysfunkcyjnym generalnie są reprezentatywne dla ogółu tego środowiska – pomimo tego, że mogą się różnić częstotliwością występowania lub stopniem nasilenia (np. przesadna wulgarność wypowiedzi, nadużywanie alkoholu w czasie transmisji, stosowanie przemocy itd.).

Nie bez znaczenia pozostaje również kwestia prawnych konsekwencji wiążących się z patostreamingiem. Należy bowiem mieć na uwadze, że patotwórców trudno jest pociągnąć do odpowiedzialności karnej, toteż w wielu przypadkach ostateczne działanie sprowadza się do odpowiedniej reakcji odbiorców tych treści.

W toku prac nad niniejszym artykułem – w ramach przyjętych założeń – możliwym okazało się udzielenie odpowiedzi na postawione pytania badawcze (tj. Kim są odbiorcy treści patostreamingowych? Co nimi kieruje przy wyborze akurat tego rodzaju transmisji?, Jakie działania podejmują w tym środowisku i w jakim celu?). Trzeba jednak pamiętać, że w czasach zdominowanych medialnie przez Internet istnieje potrzeba prowadzenia dalszych badań nad tym zjawiskiem, tym bardziej że podlega ono ciągłej intensyfikacji, a nowe media w procesie swojej ewolucji będą stwarzać nie tylko przestrzeń dla nowych możliwości ekspresji, ale też dla nasilania się zjawisk jednoznacznie negatywnych.

Przeprowadzona analiza może przysłużyć się w praktyce na płaszczyznach takich, jak edukacja medialna, polityka platform internetowych oraz regulacje prawne. Może być również pomocna dla pedagogów, psychologów oraz rodziców, którzy mają w tym zakresie największe możliwości bezpośredniej współpracy z małoletnimi użytkownikami Internetu.

Patostreaming jest realnym problemem społecznym, który wymaga odpowiednich reakcji. Niniejszy artykuł sugeruje konieczność rozwoju

programów edukacji medialnej, opracowania strategii regulacyjnych i jasnych przepisów względem odpowiedzialności twórców internetowych oraz platform, a także potrzebę zwiększania społecznej świadomości na temat dysfunkcyjnych zjawisk zachodzących w sieci. Być może nie istnieje skuteczne rozwiązanie problemu patostreamingu w cyberprzestrzeni, jednak wzrost świadomości społecznej w tym zakresie może przyczynić się do bardziej odpowiedzialnego korzystania z zasobów Internetu i zapobiegania w przyszłości konsekwencjom płynącym z publikowania i przyswajania takich materiałów.

Bibliografia

- Bartkowiak Z., *Zastosowanie modelu lasswellowskiego (uzupełnionego) do badań nad kwartnikami śląskimi z przełomu XIII/XIV wieku*, „Wiadomości Numizmatyczne” 2017, r. LXI, z. 1–2, s. 153–175, [on-line:] <https://journals.pan.pl/publication/124460/edition/108606/wiadomosci-numizmatyczne-2017-rok-lxi-zeszyt-1-2-203-204-zastosowanie-modelu-lasswellowskiego-uzupelnionego-do-badan-nad-kwartnikami-slaskimi-z-przelomu-xiii-xiv-wieku-bartkowiak-zbigniew?language=pl> – 20.01.2025.
- Bek D., Popiołek M., *Patostreaming – charakterystyka i prawne konteksty zjawiska*, „Zarządzanie mediami” 2019, t. 7, nr 4, s. 247–262, <https://doi.org/10.4467/23540214ZM.19.016.11342>.
- Bogucka K., *Słowniczek YouTube – czyli jak zrozumieć virale, commentary i streamingi*, Wenet, 16.09.2019, [on-line:] <https://wenet.pl/blog/slowniczek-youtube-czyli-jak-zrozumiec-virale-commentary-streamingi> – 20.01.2025.
- Co robią nasze dzieci w Sieci, czyli Raport z najnowszego badania NASK „Nastolatki 3.0”*, NASK, [on-line:] <https://www.nask.pl/magazyn/nastolatki-3-0-raport-z-ogolnopolskiego-badania-uczniow-i-rodzicow> – 20.01.2025.
- Czuma B., *„Idę na wojnę z szatanem”. Patostreaming w internecie nadal ma się dobrze*, Wirtualne Media, [on-line:] <https://www.wirtualnemedi.pl/arttykul/wojna-z-szatanem-patostreaming-internet-gural-rafatus-marlenka-pobicie> – 20.01.2025.
- Daniel Magical*, Kick, [on-line:] <https://kick.com/danielmagical> – 20.01.2025.
- Donejt* [hasło], *Słownik języka polskiego*, [on-line:] <https://sjp.pl/donejt> – 20.01.2025.
- Ela Gawin – *„Chciałabym już NIE MIEĆ tego DZIECKA”*, Archiwum Patologii, 30.07.2022, [on-line:] <https://www.youtube.com/watch?v=iaDo3Qjk2eY> – 20.01.2025.
- Ela Gawin – *matka, której odebrano dziecko, przez YouTuba*, Mateusz Spysiński, 21.01.2022, [on-line:] https://www.youtube.com/watch?v=2Fzt9_h0-MQ – 20.01.2025.
- Ela Gawin – *Pamiętacie wakacje 2021 i jej ciężką pracę „FANBOXY”?*, Eksperyment Społeczny_TEAM, 24.01.2025, [on-line:] <https://www.youtube.com/watch?v=xwxytPhvXx8> – 20.01.2025.

- Ela Gawin, Kick, [on-line:] <https://kick.com/elagawinknaga> – 20.01.2025.
- Górski P., *Rudzińska-Bluszcz: Patostreaming – polski fenomen*, Respublika, 9.09.2019, [on-line:] <https://publica.pl/teksty/rudzinska-bluszcz-patostreaming-polski-fenomen-66136.html> – 20.01.2025.
- Jadowski-Szreder S., *Kariera internetowa ważniejsza niż dzieci. Tiger Bonzo, Ela Gawin, The Happy Family*, True Story, 10.01.2023, [on-line:] <https://truestory.pl/kariera-internetowa-wazniejsza-niz-dzieci-tiger-bonzo-ela-gawin-the-happy-family> – 20.02.2025.
- Jarosz M., *Samobójstwa*, Warszawa 1997.
- Jas M., *Patostreaming – ciemna strona internetu. Analiza zjawiska na wybranych przykładach*, „Media – Biznes – Kultura” 2020, nr 1 (8), s. 169–180, <https://doi.org/10.4467/25442554.MBK.20.012.12422>.
- Kmiecik-Goławska A., *Patostreaming jako narzędzie popularyzacji podkultury przemocy*, „Biuletyn Kryminologiczny” 2021, nr 25, s. 171–183, <https://doi.org/10.5281/zenodo.5005567>.
- Krajewski K., *Koncepcja podkultury przemocy a wyjaśnianie przestępczości agresywnej*, „Archiwum Kryminologii” 1987, t. XIV, s. 7–42, <https://doi.org/10.7420/AK1987A>.
- Kulczycki E., *Źródła transmisyjnego ujęcia procesu komunikacji*, „Studia Humanistyczne AGH” 2012, t. 11, nr 1, s. 21–36.
- Kuługa W., *Transmisja patologii społecznych do internetu. Zagrożenia związane z medialną aktywnością patoinfluenserów, patostreamerów i patoużytkowników*, „Com.Press” 2021, vol. 4, no. 2, s. 70–89, <https://doi.org/10.51480/compress.2021.4-2.313>.
- Kwasek Z., *Szokujące sceny na transmisji Eli Gawin. Maja Staśko rozlicza patostreamerkę. „To się musi skończyć”*, Plotek, 14.08.2024, [on-line:] <https://www.plotek.pl/plotek/7,154063,31228709,szokujace-sceny-na-transmisji-eli-gawin-maja-stasko-rozlicza.html> – 20.01.2025.
- Lasswell H.D., *The structure and function of communication in society*, [w:] *The Communication of Ideas*, ed. L. Bryson, New York 1948, s. 37–51.
- Mateusz Spysiński reaguje na: scam Martirenti?, Spysiński Live, 14.04.2023, [on-line:] <https://www.youtube.com/watch?v=xdFXQTk3Pmo> – 20.01.2025.
- McQuail D., *Teoria komunikowania masowego*, tłum. M. Bucholc, A. Szulżycka, red. T. Goban-Klas, Warszawa 2008.
- Michajłow K., *Analiza zjawiska internetowej transmisji na żywo zachowań patologicznych*, „Rzeszowskie Studia Socjologiczne” 2023, nr 16, s. 56–68, [on-line:] <https://journals.ur.edu.pl/rss/article/view/9340/7741> – 20.01.2025.
- Michalczyk S., *Teoria komunikowania masowego*, Katowice 2019.
- Niebezpieczna Ela Gawin, Pijalnia Belweder, Playlist, [on-line:] <https://www.youtube.com/playlist?list=PLMAW1E1eHNUXFvUicMXgtMSmnvRAPkmln> – 20.01.2025.
- Niebezpieczne internetowe challenge, Ministerstwo Cyfryzacji, 27.04.2023, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/niebezpieczne-internetowe-challenge> – 20.01.2025.

- O'Reilly T., *What Is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software*, „Communications and Strategies” 2007, no. 1, s. 17–37, [on-line:] <https://ssrn.com/abstract=1008839> – 20.01.2025.
- Ołownia D., *Patostreaming jako zjawisko patologiczne i dewiacyjne*, „iNFOTEZY” 2021, nr 2 (11), s. 59–82, [on-line:] <https://infotezy.ujk.edu.pl/wp-content/uploads/2022/01/olownia.pdf> – 20.01.2025.
- Ożóg M., *Zjedz, ile możesz, nawet jeśli nie chcesz. Streaming jako praktyka kapitalizmu inwigilacji*, „Kwartalnik Filmowy” 2023, nr 124, s. 50–68, <https://doi.org/10.36744/kf.1886>.
- Polański G., *Gratyfikacje korzystania z mediów*, „Edukacja – Technika – Informatyka” 2017, t. 21, nr 3, s. 250–255, <https://doi.org/10.15584/eti.2017.3.35>.
- Popularny polski youtuber namawiał dzieci do obnażania się. Piersi nastolatki zobaczyło 30 tys. widzów, „Wprost” 26.03.2018, [on-line:] <https://www.wprost.pl/zycie/10113442/youtuber-gural-wykorzystywal-nieswiadomosc-dzieci.html> – 20.01.2025.
- Przybylski K., *Ela Gawin zbanowana na YouTube. Powód jest dość specyficzny*, Boop.pl, 21.09.2024, [on-line:] <https://boop.pl/rozrywka/ela-gawin-zbanowana-na-youtube-powod-jest-dosc-specyficzny> – 20.01.2025.
- Pytką L., *Patologia społeczna*, [w:] *Elementarne pojęcia patologii społecznej i pracy socjalnej*, red. T. Pilch, D. Lalak, Warszawa 1999, s. 175–176.
- Rafonix, Twitch, [on-line:] <https://www.twitch.tv/rafonixszef/about> – 20.01.2025.
- Siedlanowski P., *Homo crudelis? Patostream – kolejna patologia w sieci*, „Biuletyn Edukacji Medialnej” 2018, nr 2, s. 44–57, [on-line:] https://www.kul.pl/files/819/2_2018/siedlanowski_bem_2_2018.pdf – 20.01.2025.
- Staśko M., *Ela Gawin naraża kolejne dzieci. Wysłałam zgłoszenie do Rzeczniczki Praw Dziecka*, Krytyka Polityczna, [on-line:] <https://krytykapolityczna.pl/kraj/ela-gawin-naraza-kolejne-dzieci-wyslalam-zgloszenie-do-rzeczniczki-praw-dziecka> – 20.01.2025.
- Wieczorek-Orlikowska J., *Ekshibicjonizm medialny jako zagrożenie dla dziecka i więzi rodzinnych*, „Pedagogika Ojcostwa. Katolicki Przegląd Społeczno-Pedagogiczny” 2016, nr 1, s. 131–139, [on-line:] https://pedkat.pl/images/czasopisma/po12/PO12_10.pdf – 20.01.2025.
- Żejmo A., *Medialny obraz demoralizacji. Patostreaming jako problem psychopedagogiczny*, „Civitas et Lex” 2022, t. 36, nr 4, s. 21–37, <https://doi.org/10.31648/cetl.8081>.
- Żyrek-Horodyska E., *Widok piętna nie szokuje. Krytyka medialnego voyeuryzmu w Eli, Eli Wojciecha Tochmana*, „Tekstualia” 2016, t. 4, nr 47, s. 67–78, <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.4298>.

Streszczenie

Internet to przestrzeń medialna, w której można zetknąć się z różnymi formami ekspresji wirtualnych twórców. Nie brakuje w niej również miejsca do propagowania negatywnych form zachowań, takich jak patostreaming. W przeprowadzonych

badaniach posłużono się przykładem wirtualnej działalności Elżbiety Gawin, którą zidentyfikowano jako treści patostreamingowe. Wykorzystana została analiza zawartości mediów, z odniesieniem do lasswellowskiego modelu oraz teorii użytkowania i gratyfikacji w rozumieniu Stanisława Michalczyka. W oparciu o wymienioną metodę przybliżono zachowania oraz motywacje odbiorcze widzów tworzących swoistą społeczność skupioną wokół omawianej działalności patostreamerskiej. Dokonano również kategoryzacji komunikatów uczestników pojawiających się na live streamach prowadzonych przez EG, jak również na oficjalnym kanale Discord. Podjęto też próbę scharakteryzowania sylwetek odbiorców. Z przeprowadzonej analizy wynika, że odbiór treści prezentowanych przez EG jest w głównej mierze negatywny. Autorska próba analizy zjawiska patostreamingu z perspektywy widza może stanowić punkt wyjściowy do pogłębionych badań dla badaczy podejmujących tematykę mediów i komunikacji, jak również dla psychologów i pedagogów skupiających się w swojej pracy nad tematyką wirtualnych zagrożeń.

Słowa kluczowe: patostreaming, streaming, patostreamer, dysfunkcje internetowe, YouTube, odbiorcy treści patologicznych

Pathostreaming through the eyes of a viewer: An attempt to analyze the phenomenon using Elżbieta Gawin's virtual activity as an example

Abstract

Internet is a media space where you can encounter various forms of expression from virtual creators. It also provides a platform for promoting negative behaviors, such as patostreaming. The research used the virtual activities of Elżbieta Gawin as an example, identifying them as patostreaming content. A media content analysis was conducted, referencing the Lasswell's model and the theory of uses and gratifications as understood by Stanisław Michalczyk. Based on this method, the behaviors and reception motivations of viewers forming a specific community around the discussed patostreaming activity were examined. Additionally, a selection and categorization of messages appearing on live streams conducted by EG, as well as on the official Discord channel, was performed. An attempt was also made to characterize the profiles of the audience. The analysis shows that the reception of content presented by EG is mainly negative. The author's attempt to analyze the phenomenon of patostreaming from the viewer's perspective may serve as a starting point for in-depth research for media and communication researchers, as well as for psychologists and educators focusing on virtual threats in their work.

Keywords: pathostreaming, streaming, pathostreamer, Internet dysfunctions, YouTube